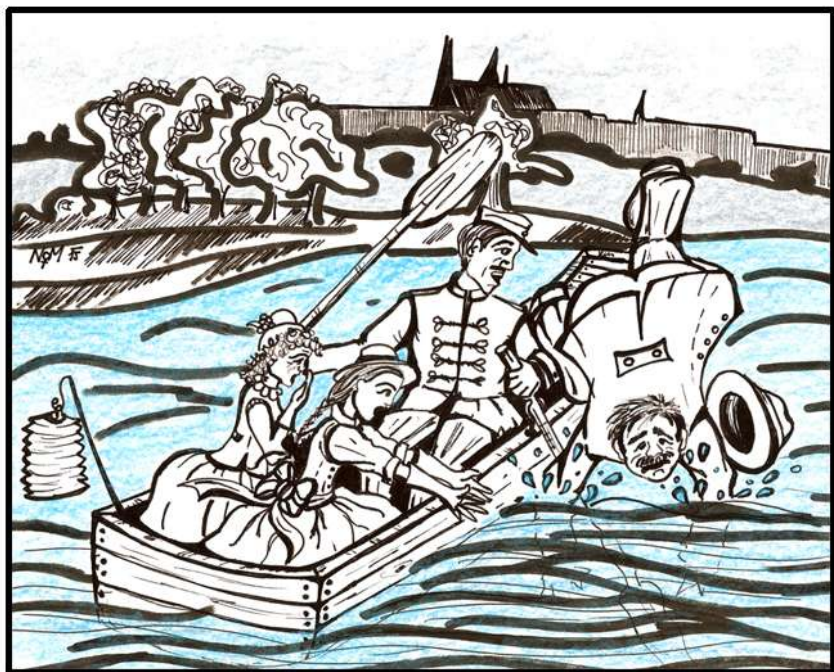

IGNÁT HERRMANN

OTEC KONDELÍK
A
ŽENICH VEJVARA

DÁLE DOPORUČUJEME

Vojtěch Rakous: Doma – židovské obrázky

Soubor povídek Doma byl první knihou, která uvedla do české literatury židovské obyvatele venkova a maloměsta jako jeho přirozenou součást. S humorem i porozuměním vypráví, jak vesničtí Židé poloviny 19. století se svými sousedy sdílejí běžné radosti i starosti a zároveň ctí své tradice a svou víru.

Vojtěch Rakous: Modche a Rézi

Humorné vyprávění o trampotách starého dobráckého, ale poněkud nedůvtipného, Žida Modcheho a jeho hádavé, úzkostlivě čistotné, panovačné, lakomé, ale přesto všechno dobré, ženy Rézi. Modche je věčný smolař a díky tomu a díky své jednoduchosti provádí jednu hloupost za druhou. Autor nám tyto jeho eskapády předkládá v několika příbězích, psaných tradičním jazykem a s laskavým humorem.

Ignát Herrmann: Z pamětí starého mrzouta

Pobavte se příhodami mrzoutského úředníčka, poodhalte jeho milostné zážitky z mládí i trampoty s „kmotrem“ nebo s „českým pekáčem“, prožijte s ním nekonečné týdny s husou nebo strastí kolem „vhodných vánočních dárků“ a nezapomeňte ani na kapitolu, v níž se pan Cyrus stane „volebním agitátorem“.

IGNÁT HERRMANN

Otec Kondelík a ženich Vejvara

Vydání jako celek i jednotlivé části (text díla, obálka, grafická úprava, případně jazyková adaptace, redakční poznámky, ilustrace, předmluva, doslov, životopis autora apod.) jsou chráněny autorskými právy. Nositelé těchto práv jsou uvedeni v tiráži.

Prosíme, používejte tuto elektronickou verzi knihy pouze v souladu s platnou licencí. Žádná verze licence k této e-knize neumožňuje rozšiřování jejích kopií (včetně půjčování) či sdělování díla veřejnosti (například umisťováním kopií či extrahovaných částí na servery, ze kterých je možno tento soubor nebo jeho část dále stahovat nebo jej prohlížet), a to za úplatu či zdarma.

IGNÁT HERRMAN

Otec Kondelík a ženich Vejvara

Praha 2015

Obálka © Marcela Strejčková – Nomzamo, 2015
© Monika S. Benešová – Lama, 2015
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-87959-43-5 (formát PDF)
ISBN 978-80-87959-44-2 (formát ePub)
ISBN 978-80-87959-45-9 (formát MobiPocket)

VÝRAZY A POJMY

akcíz	– spotřební daň
ariston	– hrací nástroj, flašinet
avanžovat	– povýšit
bachraté kuba	– doutník
berdo	– dobré jídlo a pití, hodování
blamírovat	– zesměšňovat
břichopáskové	– nezvaní hosté, kteří se rádi zadarmo najedli a napili
cinkostn	– skříň na nádobí, příborník
copař	– zaostalec, zpátečník
čamara	– pánský slavnostní černý kabát se stojatým límcem a řadou knoflíků zapínaných na šňůrky
domino	– volný hedvábný plášť
důkladně navařen	– ve smyslu být značně rozčilený
fajtón	– neboli faetón, druh kočáru z 2. pol. 19. stol. s plachtovou střechou
fidibus	– papírový smotek sloužící k podpalování dýmky nebo svíčky
fisharmonium	– klávesnicový nástroj s průraznými jazýčky a šlapacími měchy
flot	– prázdný
frýzky	– ozdobný, vodorovný pruh na stěně
goldmany	– parníky provozované firmou Goldmann
hejtlovat	– nakládat
herníci	– slanečci
hexnšús	– velice bolestivý zánět sedacího nervu
homolka	– homole cukru

honzik	– žíněný polštářek, který sloužil jako vycpávka zadní části bohatě rozšířené a zdobené sukně
hovořil	– kecal
jenerálštábky	– mapy
kanódky	– sardinky
kartán	– krabice
keser	– rybářská síť ve tvaru pytle
kochaný	– milovaný
komoce	– pohyb
kuvér	– neboli kuvert – seznam pokrmů podávaných při hostině
landaur	– kočár s odklápěcí střechou
majolika	– keramická hmota s různobarevným průlinčitým střepem s barevnou glazurou
matróz	– námořník
maxl	– karetní hra
pakatelně	– ve smyslu lehkovážně, nezodpovědně
pompézfúnébru	– smuteční průvod
pantalony	– nohavice, rajtky
paškrtníci	– mlsouni, labužníci
pergál	– také perkál, lehká tkanina
pikeš	– textilie s reliéfovou strukturou
pándán	– doplňující protějšek
podsední	– také sedlový kůň, je zapřažený vždy vlevo
polovičník	– látka ze směsi
přištipek (na botě)	– kožená záplata
rekomandace	– doporučení
rostenky	– vrstevnice
ryšek	– ozdoba vytvořená z řaseného, skládaného nebo plisovaného pruhu látky

řitice	– řešeto
sokolská kajda	– sokolské sako
stearinka	– druh svíčky, z vosku podobné hmoty stearinu
sukurs	– pomoc, podpora
svak	– přiženěný muž, např. zet', švagr, tetec
šaraváry	– kalhoty se širokými nohavicemi podkasané nad kotníky
šibřinky	– maškarní zábava s určeným tématem
šmolka	– sytá modrá barva, vyráběla se velmi jemným rozemletím kobaltového skla, barevně velmi stálá barva
špády	– karty
špiritus	– alkohol
šprúdl	– zastarale, hlavní karlovarský pra- men, Vřídlo, v tomto případě myšlen vřidelní kámen
štamblat	– pamětní list
štruple	– poutko u vyšší obuvi, sloužící k uchopení při obouvání
šukat, šukání	– hledat, hledání
tambor	– vojenský bubeník, také tambur
trapulírky	– hrací karty
triton	– mytologická bytost, která je napůl člověk a napůl ryba
tyrpán	– náplast z pryskyřice
vadit se	– hádat se
véba	– balík
žamputář	– žvanil
žengle	– silná jehla s velkým ouškem a s tupým hrotem k navlékání a šněrování

*Všem „Pepičkám“ a „Vejvarům“,
všem tchánům a tchyním
skutečným i nastávajícím
kniha tato věnována*

I

NAŠE RODINA

Mistr Kondelík! Skoro celá Praha ví odnedávna, že je to malíř pokojů. Ale ne nějaký zcela obyčejný hudlař, nýbrž malíř, kterému záleží na jeho pověsti, malíř, který se pokládá za kus umělce, malíř, který zná „slohy“ – zkrátka malíř, který dovede něco vymalovat!

Historie páně Kondelíkova podobá se historii mnoha set malých a ještě menších živnostníků, kteří zalidňují Prahu.

Narodil se kdesi na venkově, vyučil se tam a asi před třiceti lety vešel Poříčskou branou do Prahy jako vytáhlý mladý tovaryš, se zeleným tlumokem na boku, v záprsí koženou tobolku a v ní pečlivě složená vysvědčení. Šel vandrem – a v Praze jeho vandr končil. Našel práci, maloval neúnavně jako kat, strádal šestáky a zlatky, pěkně se ošatil, měl otevřené oči a také uši, pochytil něco od soudruhů v povolání, kteří měli kus akademie, a skoro to přivedl dále než oni. Byla v něm čerstvá venkovská, chápavá krev a hodně chuti a síly k životu i do práce.

Po nějakých desíti nebo dvanácti letech se „udělal pro sebe“ a oženil se. Řemeslo šlo mu hravě dále, padl do plné podnikatelské doby, a ovocem jeho pracovitosti je pěkný dům v ulici Čelakovského na Vinohradech. Sám však bydlí v Praze v Ječné. Stal se pražským příslušníkem, později měšťanem, a to jest jeho chloubou.

„Nahoře“ – na Vinohradech – usadí se, až toho bude míti dost, až půjde na odpočinek, až někomu popustí závod.

Už není vytáhlý. Jeho postava se všemi směry pěkně zaokrouhlila, „pas“ vůbec zmizel.

Je výšky nadprostřední, kulatého, zdravě zbarveného obličje. Jeho vlasy, posud „kompletní“ – jak hrdě říkává – kdysi kaštanové, jsou roztomile tatínkovsky prokvetlé – (melírované, říkává mistr Kondelík) – a krátko ostříhané. Pod nosem silné, husté, krátké kníry, rovněž „do šediva namíchané“, abych mluvil jeho řečí, ostatní tvář vždycky co nejpečlivěji vyholena.

Je zdrav, blízek padesátky, ba kypí zdravím příliš, a tato okolnost je příčinou jisté nevlídné myšlenky, obavy, která – byť ji sebeúsilněji zapuzoval – časem opět a opět se ozývá. Nepronásí ji zjevně, aby nemaloval čerta na zeď, ale nezbavuje se jí od několika let, kdy mu v parní lázni poprvé oznámili, že váha jeho tělesná dostoupila osmdesáti devíti kilogramů. Vzpírá se vši silou důsledkům této své závažnosti, a přece se obává, aby ho někdy „neflekla mrtvička“...

Řekl jsem, že kypí zdravím. Bohužel, musím se opravit. Trpí občasným „houserem“, nepříjemnou to věcí, která ho ponavštěvuje třeba dvakrát do roka a ochromuje vždy na několik dnů.

Mistr Kondelík ví, aspoň se domnívá, od čeho to má. Ano, když ještě sám „tancoval na těch zatracených štaflích“, v bytech se zotvíranými okny a dveřmi, všecek zpocen, podfoukl jej průvan a zmrazil mu hřbet. Mistr Kondelík má utkvělou představu, že má páteř

jako obloženu rosolem, že tam sedí něco jako porce huspeniny – to je ten houser proklatý!

Přes to přese vše opovrhne salicylem a pije plzeňské, tomášské i flekovské. Bůh oddělil vody od suché země – a „Pánbůh ví, proč to udělal,“ říká mistr Kondelík – a vody se nedotkne.

Nuže, to jest náš mistr a otec Kondelík.

Paní Kondelíková, jeho věrná družka, je skoro o desítku let mladší. Život její byl méně bohatý událostmi vůbec – bouřlivých nikdy nebylo.

Byla dcerou ze „spořádané pražské rodiny“. Totiž tatínek byl měšťanem a měl „své“. Před lety u nich malováno a ten úkol svěřen mladému tehda mistru Kondelíkovi. Kondelík maloval, slečna Betynka pokrývala nábytek chatrnějšími prostěradly, starými povlaky ze slavníků a podobnými čalouny. Od té chvíle nespouštěl Kondelík Betynku z očí a – což jest ještě významnější – nepouštěl ji také z hlavy.

Jak na něj pohlížela ona, když hrkal v pokojích svými malířskými štaflema, v pocákaném oděvu z hrubého plátna, o tom není známo nic určitého. Ale když jedné neděle ve svátečním oděvu se dostavil s účtem za malbu, bylo jí, jako by jí spadly šupiny z očí. Vždyť to byl učiněný švihák! Jejímu panu otci zalíbil se Kondelík z příčiny mnohem praktičtější. Vlivem roztomilosti Betynčiny vypadl účet Kondelíkův o pětku laciněji, než bylo původně rozpočítáno. Podivné osudy! Otec měl v kapse pětku a mistr Kondelík po několika dalších návštěvách měl v kapse tatínka a s ním i srdce a ruku Betynčinu. Betynka měla pěknou

pomoc a po veselé kopulaci malovalo se to i mistru Kondelíkovi nesmírně vesele. Bylo na barvy i na patrony a mistr hravě bral do malby celé domy.

Nu ano, tomu všemu je dobrých dvacet let. Ale bylo to dvacet let pořádného, klidného života rodinného – až na nějaké ty malé mrzutosti. Ale kde by jich nebylo?

Paní Kondelíková je o hlavu menší manžela svého, běloučká jako z těsta, světle hnědých očí, a hnědými jejími vlasy probleskuje tu a tam stříbrná nitka. Ale na její chválu budiž poznamenáno: ani jediný ten stříbrný vlásek nikdy si nevytrhla. Ba skoro si chvílemi na ně domýšlela. Soudila, že jí dodávají vážnosti, úcty. Vždyť je matkou.

Dobrá žena, dobrá kuchařka, zná slabosti svého manžela, miluje dceru Pepičku a lehajíc vstávajíc měla od prvního zavržení Pepiččina jedinou myšlenku: Bože, dej mému dítěti dobrého muže!

Dcera Pepička! Co chcete slyšeti o poupěti osmnáctiletém? A Pepičce je už skoro osmnáct! Četli jste tolik popisů roztomilých osmnáctiletých dívek – taková, ano, taková je Pepička! Oči a vlasy má po matce, i mnoho dobrých vlastností. Nikdy neměla tajnou lásku, aspoň se na to nepamatuje. Nu, když chodila do tanečních hodin, ozývaly se v ní také podivné struny, ale žádná se nerozezvučela plným zvukem. Všechno v ní dřímalo. A pak se jí zdálo, že všichni ti žáci otce Kasky jsou tak příliš mladí. A byli, byli. Z tanečních hodin je málo ženiteb. Rozprchne se to po skončeném kursu do světa, do všech úhlů – snad někdy na plesích

setká se takový párek. Pepiččin milostný román (román to s nejkrásnějším koncem!) nevznikl v takové taneční škole, kde se učila prvním krokům čtverylky a dvořanky; byla to teprv opakovací hodina taneční, kde Náhoda komponovala první jeho kapitolu.

Pan Vejvara! S tímto svým hrdinou bych měl nejvíc práce – ale prosím, překonáte-li šťastně tento úvod a počtete-li si kousek dále však se vám pan Vejvara sám představí.

Jsem s ním v rozpacích, neboť tento můj hrdina nemá do sebe vlastně pranic hrdinského.

Ne, milý pan Vejvara nebyl žádným rytířem z pohádky. Nebyl nadán onou úporností, jaké třeba k překonávání tisícerych překážek, k dobývání světů. František Vejvara svědomitě „vydřel“ gymnázium a byl rovněž svědomitým posluchačem právnické fakulty. Každé jeho další vysvědčení bylo novým zrcadlem vzorného, dokonalého studenta. Ale tím dřením byla také všechna jeho energie vyčerpána. Když absolvoval práva a s dobrým prospěchem složil nějaké ty státní zkoušky, stanul nerozhodně.

Má se věnovat advokacii? V duchu si přiznával, že k tomuto nejsamostatnějšímu povolání nemá dosti – samostatnosti. Hrozil se odpovědnosti, kterou by na něj uvalili klienti svými procesy, v nichž stále běží o peníze, o tisíce, snad o statisíce. Nedovedl si pomyslet, kterak by si počínal jako obhájce v nějaké trestní při, kde by se na něj obracely zraky širší veřejnosti. Byly chvíle, kdy Vejvara ve svém mládeneckém pokojíku, zcela bezpečen, že ho nikdo neslyší, pokoušel se

obhajovat nějakého smyšleného, neviditelného obžalovaného – a náhle se ulekl vlastního hlasu, zakoktal se, začervenal – a nemohl dále. Ne, advokátem nebude!

Státním úředníkem? Při pouhém pomyslení na tísnivé zlaté límce, na upjaté uniformy tajil se v něm dech. A když pomněl na nekonečný ten hon za kariérou, na věčné to soupeření a předstihování, klesala pod ním kolena. Nebude státním úředníkem.

Co zbývalo, aby zužitkoval svoje studie? Po všech úvahách dospěl Vejvara k přesvědčení, že jen magistrát je klidným přístavem, do něhož se s lodičkou svého života uchýlí. Nekyne sice na magistrátu sláva, hlavy nevěncí se tam vavřínem, ale je to bezpečná existence. Mírně se tam stoupá od praktikanta výše, stupínek po stupínku, nikdo nikoho nehoní, pracuje se v teple, za vše odpověden je vždy vyšší pán: pan sekretář, pan ředitel kanceláře, pan rada, pan purkmistr, slavná městská rada. Podřízenější pracuje vždy dle rozkazu vyšších; dostane snad časem „nos“, ale nikdy nic nemůže zkazit. Ať vyřídí věc desaterým způsobem, vždy je náprava možná.

A pan Vejvara šel tedy k magistrátu, kde ho předešlo už několik jeho kolegů. Stal se praktikantem, bude koncipistou, bude sekretářem – dotáhne to snad i na radu. Můj bože, magistrátní rada! Není to také malé zvíře!

Ale nedostávalo-li se Vejvarovi úpornosti pro široký zápas v životě vůbec – v jednom směru měl jí s dostatek: v milování svém, ve své lásce k Pepičce. Od první chvíle, kdy ji spatřil, zrál a vyzrál v něm pevný úmysl: Pepička bude mou. Nebylo mu dáno, aby zápa-

sil s draky, ale v rodině Kondelíkových nebylo draka. A jakkoliv i tato historie jeho občanské, pravidelné a zcela mravné lásky měla svoje mrzuté, chvílemi směšné kapitoly, Vejvara se nezlekal a neodstrašil. Zápal jeho pro Pepičku nemohl býti ochlazen žádným bodavým slovem Kondelíkovým, vůle jeho neklopýtla o žádnou z těch drobných nehod. Byl prost vší domýšlivosti, všeho vzdoru, vší chorobné citlivosti.

V dále zářil mu jediný skvělý cíl – oltář to, u něhož by poklekl jako ženich vedle své drahé, zbožňované Pepičky, oděné v bělostné šaty, s myrtovým věnečkem na hlavě, s blaživým požehnáním rodičů.

Co se událo cestou k tomuto cíli – jehož Vejvara šťastně došel –, pokusil jsem se zachytit v následujících kapitolách. Není to román – není to vůbec souvislá historie. Jsou to jenom drobné příběhy ze života spořádané pražské rodiny, k níž Vejvara náležel téměř od prvního svého zjevení se na dějišti.

O autorovi

Ignát Herrmann (12. 8. 1854 – 8. 7. 1935) byl český spisovatel, humorista a redaktor, který používal také pseudonymy Vojta Machatý, Švanda či Ypsilon. Založil a vedl humoristický časopis Švanda dudák, ale pracoval i v redakcích Palečka a Národních listů. Z jeho literární tvorby jsou nejznámější dva romány, a to realistický *U snědeného krámu* a humoristický *Otec Kondelík a ženich Vejvara*. Především však byl autorem drobných žánrových obrázků, v nichž s laskavým humorem zachytil život typických pražských měšťáckých postav. Herrmannovy drobné črty a povídky, které se vyznačovaly barvitým popisem prostředí, množstvím drobných detailů i mistrnou charakteristikou postav, vycházely v různých novinách a časopisech (Švanda dudák, Národní listy, Humoristické listy, Paleček, Naše řeč apod.) a později v různých knižních souborech. Některé z těchto drobných obrázků vám nyní nabízí i tento titul.

Obsah

VÝRAZY A POJMY	7
I NAŠE RODINA.....	11
O autorovi.....	18

IGNÁT HERRMANN
Otec Kondelík a ženich Vejvara

Obálka s použitím vlastní ilustrace
Marcela Strejčková – Nomzamo.

Vydalo nakladatelství Monika S. Benešová – Lama,
sídlo: V Olšinách 50, Praha 10,
<http://www.lama-web.cz/>,
jako svou 16. publikaci.
Redakce Jana Marešová.
Výroba e-knihy Marcela Strejčková – Nomzamo,
sídlo: V Olšinách 50, Praha 10.

Vydání první elektronické (v nakladatelství Lama).
Praha 2015.

ISBN 978-80-87959-43-5 (formát PDF)
ISBN 978-80-87959-44-2 (formát ePub)
ISBN 978-80-87959-45-9 (formát MobiPocket)

NEPŘEHLÉDNĚTE

Lev Blatný: Povídky v kostkách

Experimentální povídky a básně v próze Lva Blatného, jednoho z našich význačných expresionistů, nastavují ironické, satirické a mnohdy groteskní zrcadlo konvencím předválečné společnosti. Krátké, koncentrované prózy vás možná překvapí svou hutností a silou a především nadčasovostí.

Gustavo Adolfo Bécquer: Paprsek luny – tajemné španělské legendy

Kdo je ta tajemná žena, do níž se v nočním lese zamiloval Manrique? Proč není radno se o dušičkové noci přibližovat k Vrchu duší a jak s tím souvisejí templáři? Přinese Pedro milované Marii zlatý náramek a co má společného láska a vina? Co je tak vzácným případem? A co se stalo v Maurčině jeskyni?

Viktor Dyk: Smrt panenky – výběr povídek o smrti

Výběr Dykových povídek, jež spojuje téma smrti a lásky, zahajuje smrt z nedostatku lásky a uzavírá smrt z přílišné lásky, jíž není možné naplnit. Najdeme zde také smrt, díky níž je možné věčně milovat, a kromě dlouhého umírání stářím je zde popsána i myšlenka smrti, aby mohl jiný žít.

Ladislav Fuks: Myši Natálie Mooshabrové

Temný příběh vdovy Mooshabrové se odehrává ve světě ovládaném diktátorem. Hrdinka líčí pasti na krysy, čelí tyranii svých dvou dětí i vyptávání policie, žije se udržováním hrobů a pracuje pro úřad Péče o dítě. Zdánlivě banální a bezvýznamný život ženy. Kým je ale Natálie Mooshabrová doopravdy?

Ladislav Fuks: Nebožtíci na bále – malá humoreska

Maloměstská humoreska o záměně dvou osob na pozadí iluzorního poklidu před blížící se světovou válkou. Autor rozehrává sled groteskních situací, v nichž hrají roli nejen oba „nebožtíci“ a jejich příbuzní, ale i bezduchost úředníků a policie.

Ladislav Fuks: Oslovení z tmy – svědectví o vítězství tvora Arjeha

Apokalyptická vize zániku světa po strašlivé katastrofě vypráví o setkání vysíleného chlapce Arjeha s údajným filosofem, který jej ohromí svým věděním a nutí ho k přijetí podminek, za něž jeho rodu slibuje štěstí a bezpracné bohatství. Novela plná vizí a alegorií slibuje hluboký zážitek

Ladislav Fuks: Příběh kriminálního rady

Všechno je jinak, neboť pomsta se nezastaví před ničím, těmito slovy lze charakterizovat detektivní horor o pátrání po vrahovi dětí, který je zároveň psychologickým románem o vztahu dospívajícího syna k despotickému otci. Rozuzlení je stejně tak nečekané, jako šokující.

Jiří Mahen: Rybářská knížka

Kniha, která je stále považována za „rybářskou bibli“, plná vzpomínek z rybářských výletů, postřehů ze života ryb a rybářů, dojmů z nádherné přírody. Krásný jazyk, humorná nadsázka i porozumění přírodě, rybám a rybaření uchvátí čtenáře i dnes. Začínajícího rybáře jistě potěší rady a zkušenosti.